

apatično napram zdravstvenim naredbam. Kako je priti temu v okom? Zdravstvena vzgoja se mora izpopolniti, to je edina pomoč. Čim kulturnejši je narod, tembolj si zna pomagati. G. doktor nam je nato pokazal na drastičnih slučajih, kako neekonomično, apatično in indolentno je naše ljudstvo v zdravstvenem pogledu. Vrednosti človeškega življenja pa sploh ceniti ne zna. Kakor imamo katekizem za naše duševno zveličanje, tako bi tudi morali imeti katekizem za telesno zdravstveno življenje. Zdravnik in pedagog si morata podati roke.

Zborovalci so predavani v velikim zanimanjem sledili in tov. predsednik se je g. predavatelju v imeju društva zahvalil za zanimiva izvajanja. Pri slučajnostih je bil enoglasno sprejet predlog tov. O. Zolnirja, da prispeva vsak tovariš letno 5 % od draginske doklade za organizacijski sklad, spet lep dokaz, da se naše učiteljske populne zaveda svojih stanovskih dolžnosti in da dobro razumeva in zna ceniti pomen organizacije.

Prilagodnje zborovanje se vrši meseca maja.

+ Ukrajno učiteljsko društvo v Velkovecu zboruje dne 13. t. m. ob 9. uri dopoldne v prostorih velkoveške ljudske šole.

Kronika.

= Masarykova sedemdesetletnica. V nedeljo 7. t. m. je dopolnil 70. leto svoje starosti največji Čeh sodobnosti in eden največjih sinov češkega naroda sploh — predsednik čehoslovaške republike, Tomáš Masaryk. Tega dne so se vršile po vsej čehoslovaški republiko velikanske svečanosti. Tudi mi Jugoslavi smo se tega dne spominjali s hvaležnostjo moža, ki nam je v našem narodnem boju pred vojno, kakor tudi med njo, izkazal naravnost neprecenljivo pomoč. Srbska akademija znanosti je imela v nedeljo v vseučiliški dvorani slavnostno sejo ter je izvolila ob tej priliki Masaryka svojim članom. Beograjski občinski odbor je v znak jugoslovanske prijateljstva imenoval dr. Masaryka častnim meščanom mesta Beograda ter nazval ulico v Beogradu z imenom znamenitega češkega moža.

= Jos. Stritar je obhajal dne 6. marca t. l. v Aspangu na Nižjem Avstrijskem svoj 84. rojstni dan. Razmere, v katerih živi zadnje čase naš pesnik in pisatelj, so skrajno žalostne. V slovenskem časopisju se je sprožilo že parkrat misel, da bi se nabirali darovi v blagu širom domovine ter se pošiljali slavnemu možu na Niže Avstrijsko. Na ta način bi lajšali pesniku na stare dni življenje, ki je bilo vse posvečeno slovenski domovini.

= Vojaška razdelitev naše kraljevine. Prestolonaslednik regent Aleksander je podpisal ukaz o vojaško-teritorialni razdelitvi kraljevine SHS. S tem ukazom je bil zamenjan ukaz z dne 19. avgusta 1919. Z njim je vsa kraljevina razdeljena v 4 armije, 16 divizijskih oblasti, 48 polkovnih okrožij, 192 bataljonskih srezov.

= Ukrajinci o nas. Časopis „Ukrajinski prapor“ z dne 24. svečana t. l. prinaša o Jugoslaviji obširnejši članek, ki vsebuje sledeči za nas jako zanimiv odstavek: „Če že govorimo o kulturni stopnji posameznih delov Jugoslavije, moramo omeniti, da so dospeli Slovenci na najvišjo kulturno stopnjo. V Sloveniji najdemo dobro urejeno državno življenje. Železniški promet je točen po voznom redu, vozovi zakurjeni in razsvetljeni. Ne sliši se ničesar o napadih in ropih, tako da je vsak državljani kakor tujec varen in svoboden. Vpliv dobre odgoje in discipline je viden v vseh krogih ljudstva. Bolstvo je zelo razvito. Slovenci so se z svojš Avstrijo zama borili za svojo univerzo; dobili pa so jo od svoje narodne vlade v Ljubljani. Med Slovenci je velika skrb in mnogo požrtvovalnosti za umetnost. Opera in drama delujeta in sijajno napredujeta.“ Tovarišica Anica R., ki nam je poslala to zanimivo notico, pristavlja: „Morda bo marsikateri opustil zabavljaje čez našo mlado in ljubo domovino, če bode čital, kako sodijo o nas naši oddaljeni ukrajinski bratje.“

= Čehoslovaško šolstvo. V naučnem odseku češke narodne skupščine je bil sprejet predlog, da se na ljudskih in meščanskih šolah odpravi šolnina. Sprejet je bil tudi zakonski načrt o preskrbi stanovanj učiteljem. Dalje se je sklenilo, da se uvedejo kmetijske nadaljevalne šole, ki se bodo imenovala kmetijske ljudske šole. Obiskovanje teh šol bo obvezno. Dobro bi bilo, ko bi jih tudi mi posnemali.

= Lep življenje človekoljubja. Belgijske strokovne organizacije so sprejele predlog, da naj vsak delavec žrtvuje plačo ene ure za sklad v svrhu podpore dunajskih otrok. Tako se dela le med onimi, ki imajo čut za bližnjega, naj si bodo tudi nekdanji sovražniki, saj vedo, da tega sovraštva niso sami povzročili.

= Ameriška za kmetijske šole v Jugoslaviji. Neka angleška družba iz Kanade

s kapitalom 15 milijonov dinarjev se je ponudila ministrstvu za kmetijstvo, da je pripravljena obnoviti vse prejšnje kmetijske šole po vseh krajih države SHS. Poleg teoretičnega pouka, ki bi ga opravljali angleški in jugoslovanski strokovnjaki, bi se otvorili tudi praktični tečaji, na katerih bi se poučevali predmeti vseh vrst. Ker je cilj družbe humanitarne, ne zahteva nobenih koncesij in hoče nositi vse stroške sama. Pogajanja še niso definitivno dovršena.

= Stolica slovanskih jezikov na amerikanskem vseučilišču. Vseučilišče Columbia v Novem Yorku je ustanovilo stolico za slovanske jezike.

= Stolico za slavistiko so ustanovili v Königsbergu in jo poudarili slavistu monakovskega vseučilišča Erihu Bernekerju.

= Spletke koroških Nemcev. Kakor že znano, razširjajo Nemci na Koroškem med manj zavedne Slovence listke, katerih vsebina je naperjena proti Jugoslaviji. Najnovejši se pa glasi: *Kärntner den Kärntnern! Nicht den Laibachern und nicht den Wienern, nicht den Serben und nicht den Berlinern! Könnten wir nicht eine selbständige Republik unter Gleichberechtigung der Deutschen und Slovenen werden? In dajje... Könnten wir an der Spitze des Staates nicht abwechselnd einen Deutschen und einen Slovenen haben?* — Grozna hinavščina, ki pa ne bo dosegla svojega namena, da bi zbegala Slovence pri glasovanju. Listek ima samo nemško besedilo, in to je najboljši dokaz, kakšno enakopravnost hočejo dati koroškim Slovencem!

Iz Jugoslavije.

= Nova vlada za Slovenijo. Čuje se, da nameravajo imenovati za Slovenijo sledečih šest poverjenikov: za notranje zadeve prof. Remca, za provosodje svetnika Fona, za socialno skrbstvo dr. Gosarja, za kmetijstvo Jakoba Jana, za javna dela inž. Serneca, za uk in bogočastje dr. Verstovška. Radovedni smo, kako se bo počutil Goričan Fon v družbi novega poverjenika za uk in bogočastje, ki nam je pred meseci z aprobacijo znane zemljepisne knjige odzrel najlepše kose slovenske domovine in jih vrzel v žrelo nenasnemu tuincu!

= Prememba v višjem šolskem svetu. Vlada je imenovala kot zastopnika socialnega skrbstva v višjem šolskem svetu namesto gđ. Stebijeve, ki so jo kratkim potom odslovili. Lavtizarja, to je onega Lavtizarja, ki je v najnevarnejši medvojni dobi v svoji lastnosti kot takratni mestni šolski nadzornik denunciral upravnemu referentu Kaltenebergerju podrejeno učiteljstvo, da ne uči šolske mladine avstrijske himne. Vlada je danes vsemogočna. Toda izjavljamo na ves glas: *Lavtizar ne sme soditi učitelja v višjem šolskem svetu o usodi učitelja.*

= Najnovejšemu članu višjega šolskega sveta in bivšemu c. kr. okr. šolskemu nadzorniku Lavtizarju v album. Iz zapiskov viteza Kaltenebergerja — dobesedno: *Wie der Schulinspektor Lavtizar brevi manu mitgeteilt hat, kennen die Schüler der V. Klasse der I. städt. Volksschule (Lehrer Ambrožič) und der VI. Klasse der IV. städt. Volksschule (Lehrer Likar) die österreichische Volkshymne nicht. — Ein Bericht wird gewärtigt. Kalteneberger m. p.* Prinašamo to Kaltenebergerovo opazko v podkrepitev gorenje preč to stoeče notice.

= Krščansko učiteljstvo zastopajo po mnenju profesorja Fabinca tisti junaški Slomškarji, ki so zadnji čas začeli izna Labernikovega plota zopet streljati s smrdečim strelivom slomškarkega kalibra na napredno učiteljstvo. Zadnjič so se spravili nad upravnika našega glasila, ker jim je bil v 1. letošnji številki povedal nekaj bridkih resnic. Jezé se, ker se jim je očitala neznačajnost, ker so se za razne podpore in nagrade, ki jih je večina Slomškarjev prejela iz Šušteršič-Lampetovega korita, prodali politični stranki. Pa povejte, koliko tovarišev v vaših vrstah ima glede tega očitka čiste roke? Posnemali ste svojega mojstra Šušteršiča, ki vam ga kot nekakega deus ex machina slikate na prazne stene svojega obskurnega lističa, češ, kaj bi bilo z nami, ko bi se povrnil. Mi se ga nismo strašili niti tedaj, ko je s pomočjo korumpirane nemške vlade delil vam in Nemcem deleže iz žepov vseh davkoplačevalcev, nas pa kruto pritiskal, pa bi se ga bali sedaj? Take vrste ljudje so le v strašilo neznačajnim ljudem, ki jih štejejo vaše vrste čbilco!

Našemu upravniku očitata, da ga je »Zaveza« kupila s podelitvijo upravnštva našega lista in pa z založništvom njegovih zgodovinskih učnih slik. Mi pa vemo le toliko, da je naš upravnik za vse ogorčno delal, ki ga ima z listom, prejel pet let mesečne nagrade po 40 K, ki

se mu je leta 1919 zaradi naraščajočega dela povišala na 80 K.

Slomškar ne bi tega dela opravljal niti za 200 K mesečno, pa bi si vrhutega izgovoril še kako mesto nadučitelja, nadzornika ali sličnega.

Upravnikove zgodovinske učne slike pa je založila in izdala »Učiteljska tiskarna« l. 1909, torej pet let pred podelitvijo upravnštva po »Zavezi«. Iz tega se da po slomškarji logiki sklepati, da je našega upravnika kupila l. 1909 tiskarna in ga z masnim dobičkom pet let pozneje prodala »Zavezi«.

Profesor Fabinca mora kot bivši vojak (s Štrmeljem menda nista bila skupaj na fronti?) natančno poznati vse vrste kalibra, kati, dokler je služboval kot suplent v Ljubljani in pozneje kot učitelj na Jesenicah, je bil strasten liberal, ki se je po predalih Slovenskega Naroda lasal z jeseniškimi klerikalci, da se je kar kadirlo, pozneje pa je poniknil in prelezel iz Svibnega do Dobrove in končno do smotrene Kanose: v Ljubljano na trgovsko šolo. Politicariji bi imenovali tako preobrazbo iz liberalnega stanja v klerikalno: politično metamorfozo. Pričakujemo, da nam profesor Fabinca v prihodnji številki svojega glasila, ki mu je na čelni strani minulega letnika stekel edini ostanek krščanstva naslov »Glasilo jugoslovanskega krščanskega učiteljstva«, razloži, kake vrste kaliber je to! Prosimo!

Ako k sklepu še omenjamo, da je nek vaš pristaš — le izprašajte se med seboj, kdo bi to bil — našemu upravniku v zlati dobi vašega razvoja parkrat pomisljivo namignil, češ: daj no, saj ne bo zastoj! —, da pa je naš upravnik vselej s primernim zaničevanjem v tisto korito pljunil in stopal preko njega, smo povedali to pot dovolj. Če hočete to nepotrebno in brezplodno lasanje nadaljevati, pa in prihodnjič kaj več.

= Doslednost. »Slov. Učitelj« se je spravil v svoji 2. številki nad učiteljstvo iz zasedenega ozemlja, ki mu je baje zato na potu, ker ni črno in modruje sledeče: *„Večina liberalnega učiteljstva je zapustila svoje postojanke in si poiskala ugodni mest v Jugoslaviji.“* Nekoliko niže nadaljuje: *„Žal, da je mnogo (ne več večina!) učiteljstva zapustilo svoje postojanke, naker pozabi na vse dosedaj povedano ter lopne samega sebe po grešnih zobeh z besedami: „Slovenec“... poroča o vsestranskem pritisku ital. oblasti na učiteljstvo. Učitelj se ne vdajo niti za las, temveč stoji trdno kakor skala. Veseli nas ta značajnost naših tovarišev onstran demarkacijske črte! — Kaj ne, kaka doslednost? Najprej je večina liberalnega učiteljstva odšla, a zatem velik slavospev na značajnost tovarišev onkraj demarkacijske črte! Človek, ki te besede čita, bi utegnil misliti, da so ostali na okupiranem ozemlju samo Slomškarji! A številke pokažejo situacijo malo drugačnejšo! Zadnja uradna statistika civilnega komisarijata v Trstu izkazuje v zasedenem ozemlju 620 slovenskih učiteljev, oziroma učiteljic. Od tega števila si lasti „Slov. Učitelj“ (na str. 36) 42 notranjskih in 30 idrijskih, torej v skupnem številu 72 štetašev. Naj jih le ima, četudi dobro vemo, da je v tem številu zapodanih precej takih, ki ne spadajo po svojem poklicu v vrste učiteljskega stanu! Če odštejemo teh 72 Slomškarjev od skupnega števila vsega slovenskega učiteljstva onkraj premirne črte, tedaj se nam pokaže število 548, ki predstavljajo vsekakor napredno večino slovenskega učiteljstva v okupiranem ozemlju. Iz povedanega sledi, da je „Slov. Učitelj“ izustil zopet enkrat nesramno laž, ko je trdil, da je večina liberalnega učiteljstva odšla v Jugoslavijo. Dokazali smo na številkah ravno nasprotno, da je namreč večina liberalnega učiteljstva ostala na svojih postojankah, Slomškarjem se pa vrste onkraj demarkacijske črte krčijo, a se jim tudi tostran črte nočejo množiti (glej poročilo II. seje str. 48!) Sicer pa prosimo prijatelje okrog „Slov. Učitelja“, naj puste učiteljstvo iz zasedenega ozemlja lepo v miru v Jugoslaviji, do katere ima to iste pravice kakor jih imajo oni — veliki jugoslovanski patrijote!*

= Sramujejo se krščanskega imena. Naslovni list »Slov. Učitelja« za l. 1919. nosi sledeči nadpis: *„Slovenski učitelji — glasilo jugoslovanskega učiteljstva.“* — Urednik profesor F. Fabinca je vrzel krščanski naslov krščanskega učiteljstva med staro šaro. Tako je pripadalo za jugoslovansko tiskarno in knjigarno še »krščansko učiteljstvo! Pač tako kakor boljša kaže!

Iz IX. seje višjega šolskega sveta.

V četrtek in petek dne 4. in 5. marca t. l. se je vršila seja višjega šolskega sveta. Predsednik prof. Vadnjal je otvoril sejo in konstatiral sklepčnost. Na predlog overovateljev zapisnika zadnje seje se isti odobri. Nato je odgovarjal predsednik na interpelacijo v Grošelj-dr. Mencejevi aferi.

Potem so sledila poročila višjih šolskih nadzornikov o izvršenih konvencijah od zadnje seje. Iz tega poročila povzamemo, da se je ukrep višjega š. sveta, da se Jos. Wagner, nadučitelj extra statum na deški ljudski šoli v Sp. Šiški razreši od šolskega vodstva in se vodstvo podeli najstarejšemu članu učiteljske zbornice Ivanu Petriču, z 12 proti 2 glasovoma potrdil in zavrnil tozadevni Wagnerjev priziv.

Po teh poročilih se je prešlo na dnevni red. Nekateri dijaki so se krajevno izključili iz srednjih šol. Razširile so se sledeče šole: Javorje v naknadnim obdobjem iz eno- v dvorazrednico, Dobrnice iz dvo- v trirazrednico, Predvor nad Kranjem iz tri- v petrazrednico, Studenec v krškem okraju iz dvo- v trirazrednico, Toplice iz tri- v štirirazrednico, Višnja gora iz štiri- v petrazrednico, Zg. Šiška z naknadnim obdobjem iz dvorazrednice z vzporednico v trirazrednico; trirazredna deška in dvorazredna dekliska šola v Cerkljah na Gorenjskem se združita, obenem se šola razširi v šestrazrednico, k Šmartinski šoli se ustanovi ekspanzura v Hruševki. Imenovanja: za ravnatelja na meščanski šoli v Ljutomeru je imenovan Jan Baukert; v Blagovni se stalno namesti dosevanja učiteljica Terezija Sajevčeva; učiteljsko službo v Kalobju je dobila Hermina Gajškova, nadučiteljsko službo v Zičah Janko Časl, učiteljsko službo pri Sv. Jederti nad Laškem Gabriela Pukmeistrova, nadučiteljsko službo pri Sv. Trojici v Slov. goricah Ciril Vobič, učiteljsko službo istotam Ema Vobičeva, nadučiteljsko službo pri Sv. Ožbaltu ob Dravi Ivan Jordan, učiteljsko službo v Vratah Jos. Widmoser, nadučiteljsko službo pri Devici Mariji v Brezju Jos. Čeh, nadučiteljsko službo v Hočah Miha Vauhnik, učiteljsko službo v Jarenini Mihaela Kosmačeva, nadučiteljsko službo v Kamnici Fran Čepe, nadučiteljsko službo na deški šoli v Pobrežju Jos. Klemenčič, nadučiteljsko službo v Razvanju Ludovik Šijanec, nadučiteljsko službo v Št. Ilju v Sl. gor. Silvester Košutnik, nadučiteljsko službo pri Sv. Bolfenku na Kogu Ludovik Musek, dve učiteljski službi istotam Antonija Muskova in Kristina Miheličeva, učiteljsko službo pri Sv. Andražu v Leskovcu Elza Čadovo, še eno mesto se razpiše, učiteljsko službo v Zavrču Ivana Srebrničeva, nadučiteljsko službo pri Sv. Florijanu Karel Recelj, učiteljsko službo pri Sv. Roku ob Sotli Angela Misljeva, učiteljska služba v Šmartnem pri Slov. Gradcu Marija Arnuševa, nadučiteljsko službo v Škalah Ferdo Pokeržnik, učiteljsko službo v Škalskih Cirkovcah Jos. Čuček, učiteljsko službo v Mariji Reki Marija Jagrova, nadučiteljsko službo pri Sv. Lenartu pri Veliki Nedelji Fran Megla, nadučiteljsko službo v Bevkah Tomo Bitenc, v Črmošnjicah Venčeslav Skebe, v Trebnjem Mihael Kosec, v Mirni Ivan Benedičič, v Dragatušu Ernest Šušteršič, v Metliki Konrad Barle, učiteljsko službo v Iga-vasi Marija Kranar-Vilarjeva, dve mesti se razpišeta, učiteljsko službo v Breznici Marija Jegličeva, v Škalah Martina Judničeva, v Dobrnju Marija Franke-Kotnikova, v Stari Cerkvi Pavla Sigmundova, v Sv. Križu pri Litiji Olga Zajčeva, v Polju pri Litiji Iva Dolinškova, v Blagovici Fran Bozja, Sv. Križ pri Kamniku Balbina Schnablova, a ostane v Komendi v službi, dokler se pri Sv. Križu ne popravi šolska soba, v Kočevski reki Marija Maurinova. Podelitev učiteljskih, oziroma nadučiteljskih mest se odloži: v Gotovljah, pri Sv. Lovrencu pod Prežinom, pri Sv. Benediktu v Slov. gor., v Selnici ob Dravi, na deški in dekliski šoli v Studencih pri Mariboru, v Radvanju, v Teznu in v Št. Janžu na Dravskem polju. Učiteljsko mesto v Tunjicah je že stalno zasedeno, bilo je le pomotoma razpisano.

Nastopne učiteljske, oziroma nadučiteljske službe se še enkrat razpišejo: v Šmartnem v Rožni dolini, v Henini, dve mesti pri Sv. Benediktu v Slov. gor., dve mesti pri Sv. Duhu na Ostrem vrhu, v Stoprcah, v Mozlju, v Koprivniku, v Gotevici, v Planini — črnomaljski okraj, v Bojancih in v Lipoglavu.

Za sledeča učna mesta ni bilo prosljecev: pri Sv. Juriju ob Ščavnici, v Čadranjlah, Resniku, pri Sv. Kunigundi na Pohorju, v Skomru, Spitaliču — Stajersko, na Prevodju, pri Sv. Lenartu v S. g., v Legnu, pod Velko-Ribnica Brezno, pri Sv. Martinu na Pohorju, pri Sv. Andražu nad Polzelo, na Blokah, v Gor. Jezeru, Igavasi, Čemšeniku, Pečah, Črmošnjicah in Podblici; za nadučiteljske službe pri Sv. Križu nad Mariborom, v Adlešičih, Čemšeniku, Št. Gotardu, Zg. Tuhinju, Kočevski reki. Vse te službe se razpišejo še enkrat.

Nadučitelj Fran Grudnik in učiteljica Ana Grudnikova se službeno premestita iz Trebelnega v Babino polje. Na lastno prošnjo se upokoje: Pavla Bregantova v Prevaljah, Jakob Kopic pri Sv. Lenartu v Sloven. gor., Gabriela Lichtenwallnerjeva,